
Напрями розвитку страхового ринку України в умовах війни

Інна Рудь

Кафедра економіки, менеджменту та фінансів, природничий факультет, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Миколаїв, Україна
ORCID 0000-0003-1094-434X

Даніїл Агарков

Кафедра економіки, менеджменту та фінансів, природничий факультет, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Миколаїв, Україна

Для цитування цієї статті:

Рудь Інна, Агарков Даніїл. Напрями розвитку страхового ринку України в умовах війни. International Science Journal of Management, Economics & Finance. Vol. 3, No. 3, 2024, pp. 10-18. doi: 10.46299/j.isjmef.20240303.02.

Надійшла до редакції: 05 травня 2024 р.; **Схвалено:** 31 травня 2024 р.;

Опубліковано: 01 червня 2024 р.

Анотація: В умовах воєнного стану особливо важливо проаналізувати поточну ситуацію на страховому ринку та проблеми, які стримують його розвиток, особливо в умовах воєнного стану, адже страхування надає широкий спектр професійних фінансових послуг, а ринок страхування має найбільший капітал серед небанківських фінансових установ. Якщо ми не будемо вивчати основні показники розвитку страхового ринку, то можемо сильно відстати від європейських країн і зрештою спровокувати економічну кризу. На страховому ринку України продовжують здійснювати діяльність дві групи страхових компаній: компанії, що спеціалізуються на страхуванні життя (СК life) та компанії, які спеціалізуються на ризикових видах страхування (СК non-life), чисельність яких поступово скорочується. Загалом, більшість страховиків-учасників НАСУ вже перевершила показники довоєнного року та продовжують рівномірно відновлюватись та вже нарощувати обсяги, що підтверджується часткою в ринку за драйверами росту. Аналіз розвитку страхового ринку України показує, що за останні роки приріст загальних активів страхових компаній був відносно невеликим, але в той же час кількість страхових компаній зменшилася. Проте головний регулятор страхового ринку, Національний банк України, який має на меті наблизити ринок до міжнародних стандартів, не займає значного місця ні в економіці нашої країни, ні в розвинених країнах світу. Основними проблемами, які перешкоджають ефективному розвитку страхового ринку, є відсутність досконалого законодавства, яке б сприяло розвитку страхового ринку, неефективне виконання нормативних вимог, високе податкове навантаження та низька платоспроможність населення. Для вирішення цих проблем необхідно створити сприятливі умови для діяльності страхових компаній, підвищити національну страхову культуру, розширити страховий захист. Розробка цих напрямів допоможуть зробити український страховий ринок більш ефективним та доступним.

Ключові слова: страховий ринок, страхова компанія, воєнний стан, валові премії, валові витрати.

1. Вступ

Особливої уваги заслуговує проблема аналізу сучасного стану страхування майна та проблем, які гальмують його розвиток в умовах воєнного стану. Це пояснюється тим, що страхування надає широкий спектр спеціалізованих фінансових послуг, а страховий ринок є найбільш капіталізованим порівняно з іншими небанківськими фінансовими установами. Якщо не вивчати основні показники щодо розвитку страхового ринку, ми можемо значно відстати від європейських країн, що в кінцевому підсумку може призвести до економічної кризи. В умовах воєнного стану особливо важливо проаналізувати поточну ситуацію на страховому ринку та проблеми, які стримують його розвиток, особливо в умовах воєнного стану, адже страхування надає широкий спектр професійних фінансових послуг, а ринок страхування має найбільший капітал серед небанківських фінансових установ. Якщо ми не будемо вивчати основні показники розвитку страхового ринку, то можемо сильно відстати від європейських країн і зрештою спровокувати економічну кризу.

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є діяльність страхових компаній та інформація про розвиток страхового ринку, а предметом дослідження є напрями покращення стану страхового ринку.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – виявити сучасні проблеми розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану та обґрунтувати перспективи його.

4. Аналіз літератури

Сучасний стан та проблеми розвитку страхового ринку є предметом дослідження великої кількості науковців, зокрема: В.Д. Базилевича, В.В. Черняхівський, О.В. Вірбулевської, О.О. Гаманкової, В.А. Диби, І.П. Малікової, Р.В. Пікус, О.Б. Пономарьової. Однак, хоча дослідженню страхового ринку присвячено багато наукових досліджень, вплив військових вторгнень на функціонування страхового ринку є новим напрямком і малодослідженим.

5. Методи досліджень

Для вирішення поставлених завдань використовувалися загальнонаукові та спеціальні пізнавальні методи. Теоретико-методологічною основою дослідження є економічні роботи вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців у галузі управління фінансовою стійкістю та прогнозування діяльності страхових компаній. Під час дослідження використовувалися такі методи: системний підхід (вивчення проблеми підвищення ефективності організації страхових компаній); фінансово-економічний аналіз, порівняльний аналіз (для вивчення стану діяльності страхових компаній та їх порівняння).

6. Результати досліджень

Страховий ринок виступає «гарантом» фінансової безпеки, допомагаючи запобігати небезпечним подіям і ефективно реагувати на їх наслідки, забезпечуючи безперебійну роботу компаній, не зазнаючи великих фінансових потрясінь. Розвиток країни переживав не лише підйоми, а й кризові явища, які негативно позначаються на всіх галузях економіки, і страховий ринок не є винятком. Після коронавірусної хвороби, український страховий ринок зіткнувся з новими викликами. 24 лютого 2022 року після вторгнення російської федерації на територію

Україні почалась повномасштабна війна, яка триває і досі. Діяльність у воєнний час передбачає максимальну невизначеність, розвиток ситуації неможливо передбачити, небезпечні зони розширюються по всій країні, що призводить до економічної кризи [1]. Як наслідок, страхові компанії стикаються з багатьма проблемами, і головними проблемами в перші місяці воєнного стану були переведення співробітників і організація роботи віддалено, розірвання договорів і відстрочки виплат тощо. На цю ситуацію на страховому ринку негативно вплинуло зниження надходжень премій, руйнування нерухомості, труднощі з доступом до сайтів страхових випадків та вирішенням страхових випадків, особливо в областях, де суперечки є активними. Досвід роботи під час коронакризи забезпечив рекомендації НБУ щодо швидкого переходу в онлайн-режим, спрощення процедур врегулювання страхових випадків, що дало можливість координувати діяльність і продовжувати роботу навіть у надзвичайно складних умовах.

На страховому ринку України продовжують здійснювати діяльність дві групи страхових компаній: компанії, що спеціалізуються на страхуванні життя (СК life) та компанії, які спеціалізуються на ризикових видах страхування (СК non-life), чисельність яких поступово скорочується (табл. 1).

Таблиця 1. Кількість страхових компаній в Україні [2]

Кількість страховиків у ДРФУ	01.01.2022		01.03.2022		01.09.2022	
	ДРФУ	ліцензіати	ДРФУ	ліцензіати	ДРФУ	ліцензіати
Всього, з них:	156	144	145 (-11)	142 (-2)	140 (-5)	140 (-2)
non-life	143	131	132 (-11)	129 (-2)	127 (-5)	127 (-2)
life	13	13	13	13	13	13

Станом на 1 вересня 2022 року в Державному реєстрі фінансових установ (ДРФУ) зареєстровано 140 страхових компаній, з них 13 компаній зі страхування життя. Усі страхові компанії ДРФУ мають ліцензії. У січні-лютому 2022 року зі складу ДРФУ після позбавлення ліцензій (захід впливу) виключено 10 страхових компаній без ліцензії та 1 страхову компанію, зареєстрованих в зоні ООС та АР Крим. З початку військового вторгнення страховий ринок у секторі non-life страхування скоротився на п'ятьох учасників: 3 страховики – після анулювання ліцензій, одна страхова компанія – після анулювання ліцензії за заявою та страхова компанія була прийнята до ДРФУ в січні 2022 року, однак ліцензію на страхування вона не отримала. У вересні 2022 року призупинено дію ліцензій на страхову діяльність трьох страхових компаній та анульовано ліцензію однієї страхової компанії.

Загальні активи страхових компаній станом на 30 червня 2022 року становили 65,7 млрд гривень, майже не змінившись (зростаючи на 2,2%) порівняно з початком року (до військового вторгнення). Водночас кількість страхових компаній за цей період зменшилася зі 155 до 142, тоді як на страховому ринку зафіксовано помірне зростання прийнятних активів (+2,2%), а кількість компаній, що звітують, дещо зросла (+3,2%). Обсяг страхових резервів, сформованих у першому півріччі 2022 року, залишився стабільним, 36,6 млрд гривень. Традиційно збільшення страхових резервів відбувалося в секторі страхування життя, як і збільшення резервів збитків для компаній зі страхування майна та від нещасних випадків. Це сталося в основному через високі перестраховані збитки та збільшення термінів врегулювання заявлених збитків. Незароблені премії скоротилися через значне зменшення виплачених відшкодувань у сегменті non-life. Загальний обсяг страхових премій, укладених у першому півріччі 2022 року, зменшився порівняно з першим півріччям 2021 року майже на третину (-28%), сягнувши 17,8 млрд гривень. При цьому обсяги в секторі non-life страхування знизилися на 29%, а обсяги премій зі страхування життя скоротилися, на 15%. Як наслідок, обсяг виплачених страхових відшкодувань у секторі non-life страхування в першому півріччі цього року також знизився на 32%. Зменшення відшкодування також було зумовлене зниженням

заявлених випадків з ОСЦПВ та КАСКО. Сума виплати залишається на тому самому рівні, а саме 34%. Динаміка показника за останні чотири квартали свідчить, що найбільше падіння активності припало на кінець I кварталу 2022 року. У другому кварталі падіння продовжилося, але не таким швидким. Страхові компанії змогли організувати та адаптувати свою діяльність навіть в умовах воєнного стану [2].

У другому кварталі 2023 року кількість небанківських постачальників фінансових послуг продовжила скорочуватися. З реєстру виключено: 38 фінансових компаній, 8 кредиторів, 7 страхових компаній і ломбардів, 6 кредитних спілок. Більшість фінансових установ вийшли з ринку та добровільно відмовилися від ліцензій. Відповідно до вимог Закону України «Про платіжні послуги» 16 фінансових компаній були виключені з реєстрації та включені як платіжні установи до Реєстру платіжної інфраструктури. Фінансову компанію та лізингодавця були зареєстровано з квітня по червень 2023 року. У другому кварталі 18 фінансових компаній і 5 страхових компаній добровільно відмовилися від частини своїх ліцензій. Лише в однієї фінансової компанії за рішенням регулятора було відкликано частину ліцензії. Після усунення виявлених порушень поновлено ліцензії фінансових компаній та кредиторів. У другому кварталі активи небанківських постачальників фінансових послуг загалом впали на 6,7%. Таке падіння цілком відбулося за рахунок значного скорочення активів фінансових компаній. Обсяги активів в інших сегментах трохи зросли. Кредитні спілки збільшили активи вперше з третього кварталу 2021 року. Частка НБФУ в моніторингових активах фінансового сектору за квітень-червень скоротилася на 10,9% [5]. У другому кварталі активи компаній зі страхування життя зросли на 4% вдруде поспіль. Активи ризикових страхових компаній дещо зменшилися через виведення з ринку семи фінансових установ (табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка страхових премій та виплат за видами страхування, млрд грн [3]

Вид страхування	2020		2021		2022		2022/2021	
	Премії	Виплати	Премії	Виплати	Премії	Виплати	Премії	Виплати
КАСКО	8,5	3,8	10,6	5,0	8,4	3,9	-2,2	-1,1
ОСЦПВ	6,1	2,9	6,9	3,5	6,8	2,8	-0,1	-0,7
Зелена карта	1,3	0,7	1,8	0,6	4,0	0,8	2,2	0,2
Медичне страхування	7,3	3,2	9,4	4,1	6,6	3,0	-2,8	-1,1
Життя	5,0	0,6	5,9	0,8	4,8	0,8	-1,1	0,0
Майна та вогняних ризиків	6,9	1,2	4,9	2,3	2,4	0,5	-2,5	-1,8
Фінансових ризиків	3,0	1,0	2,0	0,2	0,9	0,5	-1,1	0,3
Вантажів та багажу	1,7	0,2	1,5	0,2	0,9	0,1	-0,6	-0,1
Від нещасних випадків	1,6	0,2	1,2	0,1	1,4	0,2	0,2	0,1
Інші	4,9	1,3	1,7	0,3	2,6	0,3	0,9	0,0

Премії та платежі зі страхування життя майже не змінилися протягом кварталу. Проте порівняно з другим кварталом 2022 року зміни відчутні: премії зросли на 18%, а виплати зросли на 56%. Валові премії зі ризикового страхування зросли на 12% порівняно з попереднім кварталом і досягли рівня четвертого кварталу 2021 року. За квартал виплати зросли на 3%. Премії та виплати зросли приблизно на 40% порівняно з другим кварталом 2022 року. У другому кварталі обсяг премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена карта») зросла на 21%, перевищивши довоєнний рівень. Питома вага премій автострахування під час тотальної війни завжди перевищує половину загального доходу ризикових страхових

компаній. Премії особистого страхування (страхування життя та здоров'я) протягом кварталу практично не змінилися. Страхові премії, крім страхування життя, зросли на 9% у кварталі, але все ще становлять приблизно половину довоєнного рівня. Зменшення відбулося в основному за рахунок інших страхових доходів. Платежі за основними видами страхування були практично незмінними, за винятком страхування майна та страхування від нещасних випадків, яке знизилося на 10% у другому кварталі. Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена карта») та особисте страхування (медичне страхування, страхування життя) займають близько 80% премій і 90% виплат. У перестраховування за звітний період передано лише 9% премій, з яких на внутрішній ринок припадає лише четверта частина.

Страхові компанії скорочують резерви збитків за добровільними видами три квартали поспіль. Проте покриття страхових премій резервами збитків залишається високим порівняно з довоєнним рівнем і становить 99% на рік. Водночас резерви обов'язкового страхування за квартал дещо зросли. Поточний високий рівень пояснюється поживавленням на ринку «Зеленої картки». Покриття премій резервами збитків знову досягло історичного рівня 156% на рік. За рахунок зменшення резервів збитковість за добровільним страхуванням досягла 37%, що зменшилось на 4 в.п. за квартал. Тим часом у Національного банку України аналогічний показник обов'язкового страхування піднявся і досяг 49%. Загальна збитковість склала 41%, зменшившись на 2%. Це сталося через те, що сума, стягнута з перестраховиків за існуючі претензії, зменшилася значно більше, ніж резерви страхової компанії. У другому кварталі витрати, пов'язані з придбанням страховиків ризиків і укладенням договорів перестраховування, дещо зросли. Це частково компенсує позитивний ефект від зниження загальної норми збитків. Таким чином, комбінований коефіцієнт було зменшено до 94%. Процентні доходи від депозитів та ОВДП, основних джерел доходу страховиків ризиків, дещо зросли порівняно з попереднім кварталом. Ефективність склала 86%. Інвестиційні доходи компаній зі страхування життя продовжували зростати, склавши угоди, що на 8% більше, ніж у першому кварталі, і на 63% порівняно з тим же періодом минулого року. Зростання у другому кварталі в основному було пов'язане з доходами від фіксованого доходу. Страховий ринок у другому кварталі був прибутковим. Рентабельність капіталу страховика ризиків склала 6%, як і минулого року. 72% компаній отримали прибуток. Компанії зі страхування життя опублікували рекордні прибутки в кварталі. 83% компаній отримали прибуток. Станом на 1 липня 2023 року 11 страхових компаній порушили принаймні один із таких торгових стандартів: платоспроможність, достатність капіталу або прийняття ризиків (9 станом на 1 квітня); Страхова компанія порушила стандарти якості активів. Майже до 1,8% зросла частка активів з порушенням нормативів [3]. Тому український страховий ринок продовжив активно відновлюватися в першій половині 2023 року. Страхові премії від ризиків склали 19,1 млрд грн, збільшившись на 24,0% порівняно з тим же періодом 2022 року. Однак цей результат все одно на 13,5% гірший за «довоєнне» перше півріччя 2021 року. Основними драйверами зростання премій ризикових страхових компаній традиційно є такі види страхування: КАСКО + 1442,9 млн грн. (+ 42,6%), ОСЦПВ + 925,9 млн грн (+ 33%), зелена карта + 847,8 млн грн (+ 54%). На ці види страхування припадає 57% всіх зібраних премій за перші 6 місяців 2023 року.

Інфляція продовжує залишатися основною рушійною силою зростання премій КАСКО та ОСЦПВ, впливаючи на загальну вартість транспортних засобів, автозапчастин та ремонту, що, у свою чергу, впливає на зростання цін на страхування. Проте ми також бачимо зростання кількості укладених договорів на 24,3% по КАСКО і на 14,9% по ОСЦПВ. Особливою причиною цього є відновлення ринку нових автомобілів. За даними інформаційно-аналітичної групи Auto Consulting, ринок нових автомобілів демонструє досить позитивні результати щодо зростання продажів. Що ж до підвищення плати по Зеленій картці, то таке підвищення зумовлене, в тому числі, інфляційним процесом в Україні та частим перетином кордону її громадянами [5].

Окремо, аналізуючи дані страхового ринку, відзначимо значне зростання премій та укладених договорів по майновим видам страхування. Наприклад, у страхуванні, крім

страхування життя, премії особистого страхування зросли на 154,8 млн.грн., що ймовірно, причиною є бажання власників квартир, будинків та іншої нерухомості захистити себе від ризиків, у тому числі військових. Це також стало можливим завдяки пропозиції страхових компаній щодо страхування воєнних ризиків у нерухомості. І ця тенденція спостерігається з осені 2022 року. І ще одна страхова група, яка зафіксувала найбільший приріст, це страхування вантажів (+263,6 млн грн), що скоріш за все відображає відновлення ділової активності приватних компаній чи логістики в Україні і за її межами. Щодо членів НАСУ, то традиційно наші члени відновлювалися більш активніше, ніж інші учасники страхового ринку. Страхові премії, зібрані за перше півріччя 2023 року, склали 13,8 млрд гривень, збільшившись на 27,7% порівняно з відповідним періодом 2022 року, і ця сума вже перевищила довоєнне півріччя 2021 року.

Таким чином, більшість страхових компаній-учасниць НАСУ вже перевищили довоєнні показники за перше півріччя 2021 року, продовжують стабільне відновлення та вже наростили обсяги, що підтверджує часткою в ринку за драйверами росту, а саме моторних видах у більше ніж 70% та більше ніж 85% за медичним страхуванням. Драйверами росту спільноти НАСУ, як і ринку в цілому, стали моторні види, які сукупно приросли на 2,4 млрд.грн., та медичне страхування, яке демонструє ріст в 297,9 млн.грн. Страхові виплати за ризиковими видами страхування у I півріччі 2023 року склали 7,2 млрд грн, з них 5,5 млрд грн. (або 76,4%) сплачено учасниками НАСУ. Страхові виплати зросли на 28,1% порівняно з першим півріччям 2022 року, але ринок ще не досяг довоєнних показників. Звісно, найбільшу частку страхових виплат становлять КАСКО (2,2 млрд грн), ОСЦПВ (1,8 млрд грн) та ДМС (1,4 млрд грн). Окремо відзначимо, що найбільше зросли страхові виплати за Зеленою картою. Тобто, сума виплати зросла більш ніж на 200% і це пов'язано зі збільшенням середніх виплат, пов'язаних зі зміною території проживання людей. Страхові резерви продовжують збільшуватися і станом на 30 червня 2023 року склали 24,3 млрд ієн, що приблизно на 14% перевищує показник минулого року. Оскільки страхові резерви відображають рівень майбутніх зобов'язань страхової компанії, збільшення страхових резервів означає, що виплати за претензіями продовжуватимуть збільшуватися в наступні періоди. Виплати за другий квартал 2023 року наразі вищі, ніж за перший квартал. На відміну від ризикового страхування, ринок страхування життя відновлюється повільніше, але тенденції зростання вже помітні. У результаті премії зі страхування життя за перше півріччя 2023 року зросли на 2,4 млн грн порівняно з тим же періодом 2022 року. Страхові виплати зростають незначними темпами і на кінець першого півріччя 2023 року досягли 576,2 млн грн. (289,3 млн грн у другому кварталі 2023 року). Це також найвищий квартальний розмір страхових виплат за понад два роки, включаючи довоєнний 2021 рік. Станом на 30 червня 2023 року страхові резерви компанії зі страхування життя зросли до 18,1 млрд гривень, а активи – до 22,1 млрд гривень. Частка учасників НАСУ в показниках ринку страхування життя становить понад 97% за всіма показниками. Крім того, за шість місяців 2023 року страхові компанії сплатили до бюджету податку на прибуток на суму 855,7 млн гривень [9].

Сучасний стан розвитку страхового ринку в Україні містить ряд проблем, серед яких: незавершене правове регулювання страхового ринку, високе податкове навантаження та пов'язана з цим нестабільність в країні, пов'язана з війною, недовіра з боку споживачів до страхових послуг, а головне – виключити з ринку компанії, які не дотримуються з міжнародними стандартами та новими моделями розвитку страхового ринку. Тому необхідно знайти спосіб подолання зазначених проблем, який сприятиме прискореному розвитку національного страхового ринку. Постійне переміщення населення залишається важливою проблемою. Під час військових дій багато людей втратили все своє майно, заощадження та роботу, що означало, що вони фактично втратили платоспроможність і, як наслідок, вони також втратили впевненість у тому, що ринок страхування та умови праці не можуть вирішити серйозні проблеми. Цю проблему необхідно вирішувати комплексно. Необхідно Регулятору контролювати високу якість послуг, що надаються, страховим компаніям підтримувати

належну репутацію компанії та постійно підвищувати якість її управління, населенню усвідомлювати необхідність страхування та підвищувати страхову культуру [14].

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

У липні ухвалено Закон України «Про кредитні спілки», який дасть змогу підвищити ефективність, фінансову стійкість та надійність установ. Зокрема закон розширює коло учасників кредитних спілок і перелік їхніх фінансових послуг, удосконалює вимоги до системи управління, встановлює нові вимоги до структури капіталу. Кредитним спілкам слід підготуватися до нового ризикорієнтованого регуляторного підходу та впровадження системи завчасного попередження ризиків для швидкого реагування на можливі шоки. Регулятор схвалив Концепцію реформування регулювання факторингу, що передбачає розмежування регулювання торгового факторингу та операцій з фінансовою заборгованістю, запровадження державної реєстрації відступлення права вимоги. Це дасть змогу поглибити ринок і сприятиме його прозорості. Від серпня НБУ поновлює виїзні перевірки надавачів небанківських фінансових послуг у сфері фінмоніторингу, санкційного законодавства та валютного нагляду.

Незважаючи на виклики, пов'язані з війною, страховий ринок України має значний потенціал для подальшого розвитку. Для цього необхідно: створити сприятливі умови для діяльності страхових компаній; підвищити рівень страхової культури населення; розширення страхового захисту у вигляді нових страхових продуктах та послуг; використання цифрових технологій та розвиток онлайн-платформ.

8. Висновки

Аналіз розвитку страхового ринку України показує, що за останні роки приріст загальних активів страхових компаній був відносно невеликим, але в той же час кількість страхових компаній зменшилася. Проте головний регулятор страхового ринку – Національний банк України, який має на меті наблизити ринок до міжнародних стандартів, не займає значного місця ні в економіці нашої країни, ні в розвинених країнах світу. Основними проблемами, які перешкоджають ефективному розвитку страхового ринку, є відсутність досконалого законодавства, яке б сприяло розвитку страхового ринку, неефективне виконання нормативних вимог, високе податкове навантаження та низька платоспроможність населення. Для вирішення цих проблем необхідно створити сприятливі умови для діяльності страхових компаній, підвищити національну страхову культуру, розширити страховий захист. Розробка цих напрямів допоможуть зробити український страховий ринок більш ефективним та доступним.

Список літератури

- 1) Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19> (дата звернення: 05.03.2024).
- 2) Огляд страхового ринку України за I півріччя 2022 року URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article (дата звернення: 24.04.2024).
- 3) Марина А., Пеценко, М. (2023). Страховий ринок України в умовах війни. *Цифрова економіка та економічна безпека*, (5 (05), 44-51. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.5-7>
- 4) Огляд небанківського фінансового сектору URL: <https://forinsurer.com/files/file00742.pdf> (дата звернення: 24.04.2024).
- 5) Консолідовані звітні дані. Огляд страхового ринку. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitnidani.html>.
- 6) Про страхування : Закон України від 07 березня 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 10.04.2023)

- 7) Розпорядження Держфінпослуг «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 № 3755. URL: expert-rating.com (дата звернення: 30.03.2024).
- 8) Осадець С.С. Страхування : підручник. Київ :КНЕУ, 2002. 599 с.
- 9) Статистика страхового ринку України. FORINSURER: Форіншурер – журнал про страхування та InsurTech. URL: <https://forinsurer.com/stat>.
- 10) Слободянюк О.В. Напрями розвитку страхового ринку в умовах сьогодення. *Причорноморські економічні студії*. 2023. № 83. С. 101 – 104. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/83_2023/20.pdf
- 11) Державний комітет статистики України. URL: <http://www.dfp.gov.ua/734.html> (дата звернення: 20.04.2024).
- 12) Звіт з реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року за 2021 рік. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-z-realizatsiyi-strategiyi-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do2025-roku-za-2021-rik> (дата звернення: 09.06.2023).
- 13) Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html> (дата звернення: 15.04.2024).
- 14) Грановська І.В., Яременко Л.М., Малишко В.В. Сучасний стан та проблеми розвитку страхового ринку в умовах воєнного стану. *Причорноморські економічні студії*. 2023. № 81. С. 167 – 172. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/81_2023/28.pdf
- 15) Колінець, Л., Панухник, О., Крупка, А., Зарічна, Н., Лавров, Р., & Хропонюк, Д. (2023). Фінансові та інституційні аспекти розвитку страхового ринку за умов пандемії 2020-2021 і війни 2022-2023: на прикладі страхових компаній України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 5(52), 97–110. <https://doi.org/10.55643/fcactp.5.52.2023.4158>

Directions of the development of the insurance market of Ukraine in the conditions of war

Inna Rud

Department of Economics, Management and Finance, Faculty of Natural Sciences, Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlynskyi, Mykolaiv, Ukraine
ORCID 0000-0003-1094-434X

Daniil Agarkov

Department of Economics, Management and Finance, Faculty of Natural Sciences, Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlynskyi, Mykolaiv, Ukraine

Abstract: In the conditions of martial law, it is especially important to analyze the current situation in the insurance market and the problems that restrain its development, especially in the conditions of martial law, because insurance provides a wide range of professional financial services, and the insurance market has the largest capital among non-bank financial institutions. If we do not study the main indicators of the development of the insurance market, we can fall far behind European countries and eventually provoke an economic crisis. Two groups of insurance companies continue to operate on the insurance market of Ukraine: companies specializing in life insurance (IC life) and companies specializing in risk types of insurance (IC non-life), the number of which is gradually decreasing. In general, the majority of NASU participating insurers have already exceeded the indicators of the pre-war year and continue to recover steadily and already increase volumes, which is confirmed by the market share based on growth drivers. Analysis of the development of the insurance market of Ukraine shows that in recent years the growth of the total assets of insurance companies was relatively small, but at the same time the number of insurance companies decreased. However, the main regulator of the insurance market, the National Bank of Ukraine, which aims to bring the market closer to international standards, does not occupy a significant place either in the

economy of our country or in the developed countries of the world. The main problems that prevent the effective development of the insurance market are the lack of perfect legislation that would contribute to the development of the insurance market, inefficient implementation of regulatory requirements, high tax burden and low solvency of the population. To solve these problems, it is necessary to create favorable conditions for the activity of insurance companies, to improve the national insurance culture, and to expand insurance protection. The development of these areas will help make the Ukrainian insurance market more efficient and accessible.

Key words: insurance market, insurance company, martial law, gross premiums, gross costs.
